

ASOCIAȚIA NAȚIONALĂ CULTUL EROILOR „REGINA MARIA”,
FILIALA JUDEȚEANĂ „MATEI BASARAB” VÂLCEA,
Centrul de Cercetări Istorice „Pr. Dumitru Bălașa” – Râmnicu-Vâlcea

PRIMUL RĂZBOI MONDIAL ȘI MAREA UNIRE A ROMÂNILOR

vol. I

**100 DE ANI DE LA INTRAREA ROMÂNIEI
ÎN RĂZBOIUL REÎNTREGIRII NEAMULUI (1916-2016)**

*- lucrările științifice ale Simpozionului Național de Istorie
„România în Primul Război Mondial”, ediția I – „Campania din 1916. Centenar”,
17-18 iunie 2016, Mănăstirea Bistrița, comuna Costești, județul Vâlcea,
manifestare desfășurată în cadrul programului de cercetări istorice
„Pe urmele eroilor și martirilor neamului” -*

Coordonator: Eugen Petrescu

**EDITURA UNIVERSITARIA,
CRAIOVA, 2016**

Autori: Ion Aldescu, Marin I. Arcuș, Paul-Emanoil Barbu, Mircea Baron, Iosif Bodo, Grigore Buciu, Dumitru Cauc, Ileana Cioarec, Dinică Ciobotea, Radu Constantin, Aurel V. David, Constanțiu Dinulescu, Florin Epure, Dumitru Garoafă, Ilie Gorjan, Petre Gigea-Goron, Constantin Mănescu-Hurezi, Ioan St. Lazăr, Corneliu Mihail Lungu, Remus Macovei, Mite Măneanu, Radu Petrescu-Muscel, Tudor Nedelcea, Daria Nicolae, Daniela-Liliana Pătrașcu, Dumitru-Valentin Pătrașcu, Marian Pătrașcu, Eugen Petrescu, Toma Rădulescu, Tudor Rățoi, Ovidiu Rizopol, Gabriel Sarcină, Cristian Andrei Scăiceanu, Costin Scurtu, Ion-Leone Sima, Ion Soare, Mihai Sporiș, Nicușor Marian Pele Trăiloiu, Cătălina Velculescu, Radu Ștefan Vergatti, Florea Vlădescu.

Editor: Eugen Petrescu

Tehnoredactor și grafician: Valentin Pițigoi

Traducător în limba engleză: Mihail Rogojinaru

Acest volum a fost tipărit cu ajutorul financiar al domnului Emil Părău din Valea Jiului (municipiul Lupeni, județul Hunedoara), generos om de afaceri, iubitor al tradițiilor, obiceiurilor și istoriei neamului românesc, căruia îi mulțumim pentru frumosul act de binefacere.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Primul Război Mondial și Marea Unire a Românilor /

coord.: Eugen Petrescu. - Craiova: Universitaria, 2016 -
vol.

ISBN 978-606-14-1131-3

**Vol. 1: 100 de ani de la intrarea României în Războiul Reîntregirii
Neamului - 2016. - Conține bibliografie. - ISBN 978-606-14-1132-0**

I. Petrescu, Eugen (coord.)

94

Coperta IV: Crucea Eroilor, Munții Coți, cota 1661 m, comuna Căineni, județul Vâlcea – simbol al jertfei românilor la trecătorile Carpaților din toamna anului 1916, în luptele cu armatele de ocupație germano-austro-ungare –, operă comemorativă de război ridicată de Filiala Județeană „Matei Basarab” Vâlcea a Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria” în vecinătatea locului în care a căzut la datorie, la 30 sept./13 oct. 1916, generalul David Praporgescu – comandantul Corpului I Armată, primul general român căzut pe câmpurile de luptă ale Războiului Reîntregirii Neamului; opera a fost sfințită la 2 octombrie 2016, în duminica a XIX-a după Rusalii (*Predica de pe munte – iubirea vrăjmașilor*).

„Neamul este etern prin cultul eroilor!”
(Nicolae Iorga)

Centrul de Cercetări Istorice „Pr. Dumitru Bălașa”

Director: Eugen Petrescu

Consiliul Științific

- Dinică Ciobotea
- Sorin Liviu Damean
- Radu Ștefan Vergatti
- Grigore Buciu
- Tudor Rățoi
- Constanțiu Dinulescu
- Tudor Nedelcea
- Gabriel Croitoru
- Florin Epure
- Dumitru Valentin Pătrașcu
- Ion Niță Rizea
- Mite Măneanu
- Dumitru Cauc
- Constantin Mănescu-Hurezi

Tabla auctorială

Ion Aldescu (Golești, Vâlcea): colonel în rezervă; membru al Filialei Județene „Matei Basarab” Vâlcea a Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria”.

Marin I. Arcuș (Dănciulești, Gorj): profesor de limba și literatura română; fondator al Muzeului Satului Rădinești, fondator și președinte al Societății Cultural-Științifice „Rădinești-Gorj”, fondator și redactor-șef al revistei „Interfluvii”.

Paul-Emanoil Barbu (Craiova): doctor în istorie; cercetător științific în cadrul Institutului de Cercetări Socio-Umane „C.S. Nicolăescu-Plopșor” al Academiei Române (1983-2005).

Mircea Baron (Hunedoara): doctor în istorie; profesor universitar, decan al Facultății de Științe a Universității din Hunedoara (2008-2016).

Iosif Bodo (Lupeni): profesor de istorie la Școala Gimnazială nr. 1 din orașul Lupeni, județul Hunedoara.

Grigore Buciu (București): general de brigadă în retragere; vicepreședinte al Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria”.

Dumitru Cauc (Fărcășești, Gorj): doctor în istorie; profesor la Școala Gimnazială „Victor Popescu”, comuna Fărcășești, județul Gorj.

Ileana Cioarec (Craiova): doctor în istorie; cercetător științific gradul III în cadrul Institutului de Cercetări Socio-Umane „C. S. Nicolăescu-Plopșor” al Academiei Române.

Dinică Ciobotea (Craiova): doctor în istorie; profesor universitar la Facultatea de Științe Sociale a Universității din Craiova (2002-2012); membru al Societății de Științe Istorice din România – Filiala Dolj.

Radu Constantin (Perișani, Vâlcea): profesor de istorie la Școala Gimnazială Perișani, județul Vâlcea.

Aurel V. David (București): colonel în retragere; doctor în științe militare; conferențiar universitar la Academia Națională de Informații, decan al Facultății de Sociologie-Psihologie din cadrul Universității „Spiru Haret”, București.

Constanțiu Dinulescu (Craiova): doctor în istorie; conferențiar universitar la Facultatea de Științe Sociale a Universității din Craiova, președinte al Societății de Științe Istorice din România – Filiala Dolj.

Florin Epure (Râmnicu-Vâlcea): doctor în istorie; director executiv al Direcției Județene pentru Cultură Vâlcea.

Dumitru Garoafă (Râmnicu-Vâlcea): profesor de istorie; arhivist, consilier superior în cadrul Serviciului Județean Vâlcea al Arhivelor Naționale.

Petre Gigea (Gorun, supranume literar; Craiova, Dolj): doctor în științe economice; profesor universitar; ministru al finanțelor (1981-1986), guvernator al României

la Fondul Monetar Internațional și la Banca Mondială (1981-1986), ambasador al României la Paris și la UNESCO (1986-1989).

Ilie Gorjan (Budești, Vâlcea): general maior în retragere; doctor în drept; conferențiar universitar; șef de stat major la Academia de Poliție „Alexandru Ioan Cuza” (1995-1997) și adjunct pentru pregătirea personalului al Inspectorului General al Jandarmeriei Române (1999-2005).

Ioan St. Lazăr (Râmnicu-Vâlcea): doctor în filologie; conferențiar universitar; președinte executiv al Fundației Culturale „Sfântul Antim Ivireanul”, secretar al Centrului de Studii Medievale și Premoderne „Antim Ivireanul”, Râmnicu-Vâlcea.

Corneliu Mihail Lungu (București): doctor în istorie; director al Direcției Arhivelor Naționale Istorice Centrale (1991-2001), director general al Arhivelor Naționale ale României (1996-1998, 2001-2007); profesor universitar la Facultatea de Arhivistică a Academiei de Poliție „Al. I. Cuza”, București (1992-2001), profesor universitar la Facultatea de Istorie, Filosofie și Geografie a Universității din Craiova și conducător de doctorate – domeniul Istorie (2002-2015).

Remus Macovei (Constanța): colonel în retragere; președintele Filialei Județene Constanța a Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria”.

Mite Măneanu (Drobeta-Turnu Severin): doctor în istorie; președintele Societății Culturale „Porțile de Fier”, Drobeta-Turnu Severin.

Constantin Mănescu (Hurezi, supranume literar; Horezu, Vâlcea) – teolog; doctorand în istorie; preot paroh la Parohia Horezu II-Urșani din Arhiepiscopia Râmnicului; președinte al Subfilialei „Cultul Eroilor” Horezu și secretar executiv al Filialei Județene „Matei Basarab” Vâlcea a Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria”.

Tudor Nedelcea (Craiova): doctor în filologie; cercetător științific gradul I în cadrul Institutului de Cercetări Socio-Umane „C. S. Nicolăescu-Plopșor” al Academiei Române (din 1999).

Daria Nicolae (Constanța): licențiată în teologie și istorie; membră a Asociației Culturale „Astra Dobrogeană” și colaboratoare a Filialei Constanța a Muzeului Militar Național „Regele Ferdinand I”.

Daniela-Liliana Pătrașcu (Târgu-Jiu): doctorand la Școala Doctorală de Științe Sociale și Umaniste a Universității din Craiova; muzeograf în cadrul Secției de Istorie-Arheologie a Muzeului Județean Gorj „Alexandru Ștefulescu”, Târgu-Jiu.

Dumitru-Valentin Pătrașcu (Târgu-Jiu): doctor în istorie; muzeograf în cadrul Secției de Istorie-Arheologie a Muzeului Județean Gorj „Alexandru Ștefulescu”, Târgu-Jiu.

Marian Pătrașcu (Râmnicu-Vâlcea): publicist; membru al Asociației „Forumul Cultural al Râmnicului” și al Filialei Județene „Matei Basarab” Vâlcea a Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria”.

Eugen Petrescu (Râmnicu-Vâlcea): istoric; președinte al Filialei Județene „Matei Basarab” Vâlcea și director al Centrului de Cercetări Istorice „Pr. Dumitru Bălașa” (Râmnicu-Vâlcea) din cadrul Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria”.

Ion-Gheorghe Petrescu (semnează Radu Petrescu-Muscel; București): publicist; membru al Filialei Municipiului București a Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria”.

Valentin Pițigoi (München, Germania): jurnalist; tehnoredactor și grafician.

Toma Rădulescu (Craiova): doctor în istorie; muzeograf, șef secție la Muzeul Olteniei din Craiova (1974-2012).

Tudor Rățoi (Drobeta-Turnu Severin): doctor în istorie; conferențiar universitar la Facultatea de Științe Sociale a Universității din Craiova (2007-2010); director general-adjunct al Arhivelor Naționale (2006-2007), șeful Serviciului Județean Mehedinți al Arhivelor Naționale (din 2007).

Ovidiu Rizopol (Petroșani): publicist; vicepreședinte al Asociației de Ecologie „Petro-Aqua”, Petroșani.

Mihail Rogojinaru (Râmnicu-Vâlcea): doctorand la Școala Doctorală de Filologie a Universității din Pitești.

Gabriel Sarcină (Târgu-Jiu): profesor de istorie în cadrul Liceului Tehnologic „Constantin Brâncuși” Peștișani, județul Gorj.

Cristian Andrei Scăiceanu (București): doctor în istorie; consultant strategie la Banca Națională a României.

Costin Scurtu (Constanța): doctor în istorie; șeful Filialei Constanța a Muzeului Militar Național „Regele Ferdinand I”.

Ion-Leone Sima (Craiova): student – Secția Istorie a Facultății de Științe Sociale a Universității din Craiova.

Ion Soare (Râmnicu-Vâlcea): profesor, arhivist; doctor în filologie; vicepreședinte al Asociației „Forumul Cultural al Râmnicului”.

Mihai Sporiș (Râmnicu-Vâlcea): publicist; liderul Grupului Informal de la Râmnic „România – Grădina Maicii Domnului”.

Nicușor Marian Pele Trăiloiu (Drobeta-Turnu Severin): doctorand în istorie; arhivist, inspector superior în cadrul Serviciului Județean Mehedinți al Arhivelor Naționale.

Cătălina Velculescu (București): doctor în filologie; profesor universitar la Universitatea din București.

Radu Ștefan Vergatti (București): doctor în istorie; profesor universitar la Facultatea de Științe Socio-Umane a Universității din Pitești (2000-2010), profesor universitar la Facultatea de Științe Umaniste a Universității „Valahia” din Târgoviște (1999-2014) și conducător de doctorat – domeniul Istorie (2004-2014); membru titular al Academiei Oamenilor de Știință din România.

Florea Vlădescu (Titești, Vâlcea): învățător; președintele Subfilialei „Cultul Eroilor” Titești din cadrul Filialei Județene „Matei Basarab” Vâlcea a Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria”.

Prefață

Anul 2018 va rămâne în memoria generațiilor trăitoare ale acestui moment ca anul aniversării Centenarului Marii Uniri a Românilor din 1918 și al făuririi României Mari. După cum se știe, prin extensie, în anii trecuți acest moment a fost completat, inclusiv la nivel european și mondial, cu aniversarea intervalului care, acum 100 de ani, între altele, a precedat și Unirea Românilor și a făcut-o posibilă, Marele Război sau Războiul Națiunilor, care în istoria noastră s-a numit, mult mai potrivit, Războiul Întregirii Național-Statale a Românilor.

Dată fiind semnificația lor profundă, aceste aniversări nu puteau trece fără a fi marcate cum se cuvine. În consecință, de-a lungul anului 2016, iar de aici și în anii următori, au avut și vor avea loc evenimente științifice, culturale și de comemorare peste tot acolo unde s-a simțit și se simte românește. De bună seamă, ele vor culmina cu manifestările ce vor fi organizate în jurul datei de 1 Decembrie 2018, când se va sărbători Centenarul.

Printre evenimentele deja derulate, s-au numărat și cele organizate sub egida Centrului de Cercetări Istorice „Pr. Dumitru Bălașa” din Râmnicu-Vâlcea al Filialei Județene „Matei Basarab” Vâlcea a Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria”, sub genericul „Pe urmele eroilor și martirilor neamului”, cu participarea și colaborarea a numeroși istorici, arhiviști, filologi, teologi, ofițeri și generali în rezervă și în retragere, oameni de cultură, publiciști etc.

O astfel de manifestare a fost Simpozionul Național de Istorie desfășurat la Mănăstirea Bistrița, comuna Costești, Vâlcea, în zilele de 17-18 iunie 2016, sub titlul „*România în Primul Război Mondial – Campania din 1916. Centenar*”. Comunicările prezentate atunci, majoritatea de un interes remarcabil, inedite prin conținut și prezentare, au fost strânse de sufletul acestei întruniri, profesorul Eugen Petrescu, care ni le restituie aici, reunite într-un prim volum ce nu va fi singurul consacrat Centenarului, alături de tomul de față urmând să mai apară încă două, toate trei închinare, succesiv, anilor în care România a fost în război, 1916, 1917 și 1918.

Așadar, cititorul avizat cum și cel interesat doar în treacăt de problemele de istorie vor putea să ia cunoștință în paginile următoare de un set de contribuții științifice pe care îngrijitorul volumului le-a organizat în patru părți: I. *Intrarea României în Primul Război Mondial*, II. *Oameni și locuri în anii de război*, III. *Izvoare documentare și narative despre desfășurarea Primului Război Mondial în spațiul românesc* și IV. *Monumente și cimitire de onoare ale eroilor Primului Război Mondial*.

Prima parte cuprinde 11 titluri sub care sunt abordate dintr-o perspectivă personală, adesea inedită, aspecte deja aflate în atenția istoriografiei românești, precum împrejurările intrării României în război, aspectele politico-diplomatice și militare ale acestei decizii, justetea participării țării la război, raporturile ei cu alți actori importanți ai timpului, în principal Rusia, sau războiul informațional declanșat înainte de intrarea țării în război ca etapă pregătitoare la aceasta. Alături de aceste aspecte, sunt aduse în atenție și probleme mai puțin abordate până acum, cum sunt dimensiunea magico-mitică a războiului, învățământul militar și religios din anii de război, sau corupția, ca factor distructiv, în efortul pregătirilor de intrare a țării în război.

Partea a II-a, cea mai consistentă, cuprinzând 19 de comunicări, propune subiecte referitoare la desfășurarea operațiunilor militare, cu atenție predilectă pe cele din perimetrul Olteniei (cele de la Cerna, Jiu și de pe valea Oltului), evidențiind evenimente, locuri (Țara Loviștei, Stoenești, Robănești, Coșna), personaje de referință în desfășurarea operațiunilor militare (generalii Ioan Drăgălina, David Praporgescu și Gheorghe Rasoviceanu) sau din viața politică a României (Regele Ferdinand și primul ministru Alexandru Marghiloman), eroi intrați în legendă (sublocotenentul Victor Popescu din Valea cu Apă, Gorj), ofițeri mai puțin cunoscuți, dar care s-au distins prin bravura faptelor lor de arme (Alexandru Baranga și Ioan Răuțoiu), episoade exemplare din luptele purtate pe teritoriul României (manevra de la Flămânda, operațiunile din Dobrogea, luptele de la Jiu, Olt și Cerna), participarea unor categorii socio-profesionale la efortul de război (preoțimea și învățătorii), apărarea valorilor culturale ale țării din calea forțelor de ocupație invadatoare (cazul profesorului Ștefan Ciuceanu, directorul Muzeului Olteniei și al Bibliotecii „Aman” din Craiova), contribuția eroilor anonimi la efortul de război (exemplu locuitorii din Căineni, Vâlcea) etc.

Cea de-a III-a parte are ca obiect o chestiune de însemnătate specială pentru cunoașterea mai bună și mai nuanțată a desfășurării războiului, și anume izvoarele documentare și narrative referitoare la acesta. Este o problemă asupra căreia istoricii trebuie să stăruie în chip predilect pentru cunoașterea epocii în care s-a împlinit Marea Unire, dovadă în acest sens fiind și cele 13 comunicări inserate în această parte a volumului. Pot fi aflate aici categorii diverse de surse, multe inedite sau mai puțin exploatate până acum, ca de pildă carnetele de însemnări de pe front ale participanților la război (de multe ori simpli soldați), jurnalele întocmite de unitățile militare sau de ofițeri de tipul „însemnărilor zilnice”, lucrările memorialistice provenind de la participanți, de obicei oameni cu instrucție rezonabilă (profesorii și învățătorii, de pildă, ca ofițeri ai armatei române), corespondența obișnuită, atâta cât s-a mai păstrat, a militarilor cu familiile lor, amintirile din război puse pe hârtie de foștii participanți, producțiile folclorice și chiar testamentele întocmite în perspectiva intrării în focul luptelor.

În fine, în partea a IV-a, și-au găsit locul 7 comunicări despre monumentele închinare în perioada interbelică eroilor din Războiul Întregirii

Neamului, începând cu opera lui Constantin Brâncuși de la Tg. Jiu, continuând cu monumentele de pe Valea Jiului, cimitirele de la Mircea Vodă (Dobrogea), Titești, Călinești, Bujoreni și Râmnicu-Vâlcea (Vâlcea) și încheind cu monumentul comemorativ de la Robănești.

După cum se va putea constata, volumul I din tripticul consacrat de Centrul de Cercetări Istorice „Pr. Dumitru Bălașa” din Rm. Vâlcea eroilor și martirilor neamului din Marele Război reprezintă un produs editorial valoros, pe care îl recomandăm cu căldură cititorilor și pasionaților de istorie.

Diversitatea tematică este prima însușire a acestuia. Cum spuneam, sunt subiecte care aduc în atenție aspecte mai vechi de istorie pe care le reconsideră în cheie originală, le îmbogățesc baza documentară și le dau o înfățișare înnoită. Altele aduc la lumină fapte necunoscute, cărora le asigură un loc în ambianța anilor 1916-1918 sau în cea a anilor de după Marea Unire.

Alte texte împrăspătează cunoștințele referitoare la personalitățile importante ale războiului și ale epocii, în egală măsură cu sublinierea și mai accentuată a contribuției eroilor cvasianonimi și a marelui erou anonim, care a fost poporul în întregul său, la înfăptuirea actelor istorice din cursul perioadei menționate.

Nu mai puțin semnificativ este spiritul patriotic ce transpare din majoritatea contribuțiilor prezente în volum, ceea ce nu este puțin lucru într-o epocă în care este într-un declin ce pare fără oprire prețuirea pentru valorile naționale și pentru adevărații făuritori de istorie și apărători de neam românesc.

În această ordine, în mod evident, volumul poate fi privit și ca o expresie a necesității contrare, de respect și venerație pentru eroii și martirii neamului, așa cum aceasta s-a manifestat în perioada interbelică, atunci când a reprezentat o constantă a climatului din epocă, o constantă pe care generațiile tinere de astăzi au datoriat să o revalideze și să o sublimeze printr-un la fel de puternic atașament față de țară, dovedind în chip peremptoriu că nu uită și nu vor uita niciodată ce datorează înaintașilor lor.

Omagiu profesorului Eugen Petrescu, factotum întru apariția celor trei tomuri proiectate, prețuire celor care au contribuit și vor contribui la realizarea lor!

Tudor Rățoi

Preface

2018 will remain in the memory on the generations witnessing this moment as the anniversary year of the 1918 Great Union Centennial and of the foundation of Greater Romania. As it is known, extensively, in the former years this moment was completed, also at a European and global level, with the anniversary of the interval which 100 years ago, among others, preceded also the Romanian Union and made it possible, the Great War or the War of the Nations, which in our history was more adequately named the War for National and State Integrity.

Given their profound significance, these anniversaries could not pass without being properly marked. Thus, throughout 2016 and in the following years, scientific, cultural and honouring events have taken place and will further take place everywhere the Romanian spirit is present. For sure, they will culminate with the events around December 1st 2018, when the Centennial shall be celebrated.

Among the already undertaken events were the ones held under the aegis of “Pr. Dumitru Bălașa” Historical Research Centre in Râmnicu-Vâlcea within “Matei Basarab” Vâlcea County Subsidiary of “Regina Maria” Hero-Worship National Association, under the title “On the footsteps of our people’s heroes and martyrs”, with the participation and collaboration of numerous historians, archivists, philologists, theologians, in reserve and retired officers and generals, cultural personalities and publicists etc.

Such an event was the National History Symposium held at Bistrița Monastery, Costești village, Vâlcea county, on 17th and 18th June 2016, under the title “Romania in the World War One – the 1916 Campaign. Centennial”. The works presented on this occasion, most of them remarkably interesting, innovating through content and presentation, were gathered by the heart of this assembly, professor Eugen Petrescu, who returns them to us here, reunited within a first volume, which shall not remain as the only one dedicated to the Centennial, along side the present book two other being on their way, all three of them successively honouring the years in which Romania has been at war: 1916, 1917 and 1918.

Thus, both the well-informed reader and the one only briefly interested in the historical matters will have the opportunity to find out, within the following pages, about a set of scientific contributions which the one who cared for the volume organised into four parts: I. *Intrarea României în Primul Război Mondial*,

II. *Oameni și locuri în anii de război*, III. *Izvoare documentare și narrative despre desfășurarea Primului Război Mondial în spațiul românesc* și IV. *Monumente și cimitire de onoare ale eroilor Primului Război Mondial* (I. *Romania's entrance in World War One*, II. *People and places in the years of the war*, III. *Documentary and narrative sources regarding the progress of World War One in the Romanian framework*, IV. *Memorials and honorary cemeteries of the heroes of World War One*).

The first part contains 11 titles under which, from a personal view, mostly new, aspects already in the attention of Romanian historiography – such as the circumstances regarding Romania's entrance in the war, political, diplomacy and military aspects proper to this decision, the rectitude of the country's participation in the war, its references with other important actors of the time, mainly Russia, or the informational war triggered before our entry in the war, as a preparatory stage – shall be approached. Along side these aspects, less discussed topics – such as the magical and mystical dimension of the war, the military and religious teaching in the time of the war or corruption, as a destructive agent in the efforts regarding the country's entering in the war – are brought into attention.

The second part, the most substantial one, consisting of 19 works, proposes topics referring to the development of military operations, especially the ones from the Oltenia perimeter (the ones from the rivers Cerna, Jiu and Olt), emphasizing events, places (Lovișteea Country, Stoenestii, Robănestii, Coșna), important characters in the military operations' deployment (generals Ioan Drăgălina, David Praporgescu and Gheorghe Rasoviceanu) or from Romania's political life (King Ferdinand or prime minister Alexandru Marghiloman), legendary heroes (sublieutenant Victor Popescu from Valea cu Apă, Gorj county), less known officers, but which distinguished themselves through their courageous feats (Alexandru Baranga and Ioan Răuțoiu), exemplary episodes from the battles on the Romanian territory (the maneuver of Flămânda, the Dobrogea operations, the battles from Jiu, Olt and Cerna rivers), the contribution of certain socio-professional categories to war efforts (the priests and the teachers), the defending of the country's cultural values against the occupying forces (the case of professor Ștefan Ciuceanu, the manager of the Museum of Oltenia and of "Aman" Library in Craiova), the contribution of the anonymous heroes to war efforts (the villagers of Căineni, Vâlcea county, as an example) etc.

The third part concerns an important matter regarding the better and nuanced knowledge of the war's development, namely the documentary and narrative sources regarding it. This represents a problem on which historians should especially insist in order to know the era of the Great Union, the 13 works within this section of the volume standing as proof. Different categories of sources, many of them new or less dealt with until now, can be found here, such as the front diaries of the ones engaged in battle (many of them mere

soldiers), the “daily notes” diaries written by the military units or by officers, memoirs of the participants, many of them having reasonable education (teachers, for example, as officers of the Romanian army), the regular correspondence of the soldiers with their families, as much as it has been preserved, the war memories put on paper by the former participants, the folk productions and even the wills made before entering the battles.

Finally, in the fourth part, 7 works regarding the monuments from the inter-war period honouring the heroes from the War of Our People’s Reunification – starting with Constantin Brâncuși’s work in Târgu-Jiu, continuing with the monuments on Jiu river’s valley, the cemeteries in Mircea Vodă (Dobrogea), Titești, Călinești, Bujoreni and Râmnicu-Vâlcea (Vâlcea county) and ending with the memorial in Robănești – have found their place.

As it shall be noticed, the first volume of the triptych dedicated by “Pr. Dumitru Bălașa” Historical Research Centre in Rm. Vâlcea to the Grand War heroes and martyrs of our people represents a valuable editorial product, which we warmly recommend to the readers and to those passionate about history.

Thematic diversity represents the first characteristic of the volume. As we were saying, there are topics that bring forward older historical aspects, originally reconsidering them, enriching their documentary baseline and giving them a new appearance. Others shed light onto unknown events, giving them a place within the atmosphere between 1916 and 1918 or in the one of the years that followed the Great Union.

Other texts refresh the data referring to important personalities of the war and age, equally with the greater emphasis on the semi-anonymous heroes’ and the great anonymous hero’s contribution, which has been the people in its integrity, to the foundation of the historical events during the mentioned period.

Not less important is the patriotic spirit that is shown from almost all the contributions to the volume, which is not a small thing during an age in which the appreciation of national values, of the true history makers and defenders of the Romanian people seems to be relentlessly declining.

In this order, evidently, the volume can be seen also as an expression of the contrary necessity, of respect and veneration for the heroes and martyrs of the people, as this has manifested in the inter-war period, when it was a constant of the age, a constant that the young generations of today have the duty to revalidate and to sublimate through a sort of strong attachment to the country, undoubtedly proving that they do not forget and will not forget what they owe to their forerunners.

Honour to professor Eugen Petrescu, factotum in the appearance of the three volumes, praise to those who contributed and will contribute to their making!

Author: Tudor Rățoi
Translator: Mihail Rogojinaru

Cuvânt înainte

Istoria ultimelor secole este marcată de o serie de tratate și alianțe prin care mai multe state ale lumii s-au grupat în puteri militare, determinând, pe calea armelor, schimbări majore în viața popoarelor. Astfel, la începutul anului 1914, Europa era împărțită în două tabere: pe de o parte: Germania, Austro-Ungaria și Italia, care făceau parte din Tripla Alianță, denumire schimbată în Puteri Centrale după retragerea Italiei și cooptarea în alianță a Imperiului Otoman; pe de altă parte: Rusia, Franța și Marea Britanie, care se constituiseră în Tripla Înțelegere, devenită ulterior Antanta.

Aceste alianțe au fost puse în mișcare ca urmare a refuzului imperiilor de a acorda popoarelor supuse dreptul la autodeterminare. Este și cazul românilor din Transilvania și Bucovina, supuși Imperiului Austro-Ungar, și a celor din Basarabia, supuși Imperiului Rus. Astfel, din cauza tensiunilor dintre Serbia și Austro-Ungaria, generate de naționaliștii sârbi care își doreau unirea tuturor popoarelor slave din Balcani într-un stat federal, inclusiv a slavilor de pe teritoriul Imperiului Austro-Ungar, la 28 iunie 1914 arhiducele Franz Ferdinand al Austro-Ungariei este asasinat la Sarajevo – capitala provinciei austriece Bosnia (anexată de Austro-Ungaria în 1908), autorul crimei fiind Gavrilo Princip – terorist bosniac pro-sârb, membru al societății secrete Mâna Neagră, organizație compusă din cincisprezece asasini cu legături în armata Serbiei. Asasinatul este pretextul Austro-Ungariei de a-și încheia socotelile cu Serbia. Așa se face că la 28 iulie Austro-Ungaria declară război Serbiei, iar la 29 iulie bombardează Belgradul. Cu excepția Bulgariei (care de mai mulți ani se afla în conflict cu Serbia), statele din Balcani, inclusiv România – care vedea un moment oportun pentru întregirea neamului –, au trecut de partea Serbiei și a aliaților din Antanta.

Așadar, Războiul cel Mare, Războiul Națiunilor sau Primul Război Mondial (primul „război total”) – denumit astfel în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial – a fost un conflict armat desfășurat între Puterile Centrale (al căror nucleu a fost constituit din Germania, Austro-Ungaria, Imperiul Otoman și Bulgaria) și Antanta (al cărei nucleu a fost constituit din Franța, Marea Britanie, Rusia, Italia, Japonia și, din 1917, Statele Unite ale Americii), în care au fost implicate peste 25 de state. Acest război a produs o ruptură decisivă cu vechea ordine mondială, ducând la prăbușirea a patru mari dinastii imperiale – Hohenzollern, Habsburg, Romanov și Otomană – și odată cu acestea la prăbușirea a patru mari imperii – German, Austro-Ungar, Rus și Otoman –, marcând

astfel încetarea absolutismului monarhic în Europa; a fost cauza Revoluției Ruse din 1917 (ale cărei urmări s-au soldat, așa cum spuneam, cu răsturnarea regimului țarist, în februarie, preluarea puterii de către bolșevici, în octombrie, și instalarea regimului comunist la 7 noiembrie) care a inspirat, mai târziu, alte revoluții precum cele din China sau Cuba; a destabilizat Europa și a creat germele celui de-Al Doilea Război Mondial.

*

*   *

În 1914, la izbucnirea Marelui Război, România adopta o politică de neutralitate, ezitând în sprijinirea vreuneia dintre taberele beligerante: Puterile Centrale și Antanta. Însă, după doi ani de atitudine neutră, România decidea intrarea în război alături de Antantă, alianța militară care promitea recunoașterea drepturilor sale asupra Transilvaniei și Bucovinei, teritorii românești aflate sub dominația austro-ungară.

Astfel, la 4/17 august 1916 se încheia între România și cele patru puteri militare ale Antantei – Marea Britanie, Franța, Rusia, Italia – un tratat de alianță și o convenție militară prin care țara noastră se obliga să intre în război împotriva Austro-Ungariei, nu mai târziu de 15/28 august 1916, iar la 14/27 august 1916 Consiliul de Coroană al României decidea intrarea în război alături de Antantă și mobilizarea generală a armatei, numărul celor mobilizați ajungând la cifra de 833.758 soldați și circa 18.000 ofițeri, la care se adăuga rezerva armatei care se ridica la 416.000 de oameni, efectivele mobilizate fiind grupate în 23 divizii de infanterie și două divizii de cavalerie.

În seara zilei de 14/27 august 1916, Edgar Mavrocordat, ministrul României la Viena, prezenta Ministerului de Externe al Austro-Ungariei declarația de război privind eliberarea Transilvaniei și Bucovinei cu următoarea precizare: „România, împinsă de dorința de a contribui să se grăbească sfârșitul conflictului și sub imperiul necesității de a-și salva interesele de rasă, se vede nevoită a intra în luptă alături de aceia care pot să-i asigure înfăptuirea unității sale naționale” (*România în timpul primului război mondial. Mărturii documentare*, vol. 1, 1914-1916, București, Ed. Militară, 1996, p. 9, 41). În aceeași seară este declanșată ofensiva de eliberare a Transilvaniei, trupele române trecând Carpații prin cele 18 defileuri. Ca urmare a declarației de război, făcută Austro-Ungariei, la 28 august Germania declara război României. Turcia declara și ea război României, la 30 august, iar Bulgaria la 1 septembrie.

Pe parcursul conflictului se disting patru etape desfășurate de Armata Română: Campania din 1916, Campania din 1917, Campania din 1918 și Campania din 1919 (Campania României în Ungaria). La primele trei campanii ne vom referi în lucrările ce vor fi publicate în perioada 2016-2018, sub titlul: *Primul Război Mondial și Marea Unire a Românilor* – vol. I, 100 de ani de la intrarea României în Războiul Reîntregirii Neamului (1916-2016); vol. II, 100 de ani de la marile bătălii de la Mărăști-Mărășești-Oituz (1917-2017); vol. III, 100 de ani de la făurirea României Mari (1918-2018) –, iar la cea de-a patra ne vom

referi în 2019, într-o lucrare separată ce va fi publicată sub titlul: *Faza finală a Primului Război Mondial. 100 de ani de la Campania României în Ungaria bolșevică (1919-2019)*.

Uriașul efort uman și material făcut de țara noastră pentru eliberarea vechilor provincii românești aflate sub dominația austro-ungară nu a fost în zadar, el fiind încununat de laurii Marii Uniri de la 1 Decembrie 1918 și de recunoașterea internațională a acestei mărețe împliniri.

Ultimul volum va fi dedicat tratatelor din 1919-1920, desfășurate în urma Conferinței de Pace de la Paris din 18 ianuarie 1919, în baza cărora România își intra în drepturile ei firești: Tratatul de Pace de la Saint-Germain (10 septembrie 1919) – prin care Austria a renunțat în favoarea României la Bucovina –, Tratatul de Pace de la Trianon (4 iunie 1920) – prin care Ungaria a recunoscut apartenența la România a Transilvaniei, Crișanei, Banatului și Maramureșului – și Tratatul de Pace de la Sevres (10 august 1920, rectificat în 1923 prin Tratatul de la Lausanne) – prin care sunt recunoscute noile granițe ale României. Așadar, această ultimă lucrare va fi publicată sub titlul: *Pacea după Primul Război Mondial. 100 de ani de la semnarea Tratatului de la Trianon (1920-2020)*.

Campania din 1916 cuprinde mai multe operațiuni: Operațiunea ofensivă în Transilvania, Operațiunea de apărare pe frontul de sud (bătălia de la Turtucaia, operațiunea de la Flămânda, acțiunile militare din Dobrogea), Operațiunea de apărare a trecătorilor din Carpați (bătăliile de la Sibiu, Brașov, Bran-Câmpulung, valea Prahovei, valea Oltului, valea Jiului, primele două bătălii de la Oituz), Operațiunea de apărare a teritoriului Olteniei și Munteniei (acțiunile militare din Oltenia, operația de apărare a Bucureștiului, replierea pe linia Râmnicu Sărat – Viziru, stabilizarea frontului în Moldova, pe aliniamentul Focșani – Nămolosa – Galați).

Ofensiva rapidă și entuziasmantă a armatei române și slaba rezistență opusă de armata austro-ungară permite ca până la 25 septembrie 1916 să fie eliberată o parte însemnată din Transilvania. Ofensiva este însă oprită la 26 septembrie, când armatele Puterilor Centrale sunt întărite cu unități bine antrenate și echipate aduse de pe alte fronturi. Acesta este momentul în care frontul românesc devine principalul front din Europa, el întinzându-se pe o lungime de peste 1.300 km de-a lungul Carpaților – de la Dorna până la Turnu-Severin –, cobora apoi de-a lungul Dunării până la Turtucaia, iar de aici la Marea Neagră.

În această situație armata română se retrage strategic, opunând rezistență și luptând pentru fiecare trecătoare din Carpați, acoperindu-se de glorie în bătăliile de pe valea Cernei, valea Argeșului, Câmpulung, Curtea de Argeș, Azuga, Predeal și Oituz. Puternica contraofensivă a armatelor germane și austro-ungare a dus însă la ocuparea teritoriilor eliberate și a unei părți importante din România, formată din Oltenia, Muntenia și Dobrogea, regiuni supuse în perioada 1 decembrie 1916 – 31 octombrie 1918 unui jaf sistematic organizat, una din principalele cauze ale pierderii Campaniei din 1916 fiind neîndeplinirea angajamentelor asumate de puterile Antantei. Așadar, „România

nu era învinsă nici prin lipsa de vitejie a soldaților săi, nici din cauza planului său general de campanie, ci numai de condițiile speciale în care a fost pusă de împrejurări, independent de voința ei” (D. Ciobotea).

La începutul lunii decembrie 1916, Regele și Guvernul României se retrag la Iași, iar la sfârșitul aceleiași luni, profitând de faptul că ofensiva Puterilor Centrale a scăzut din intensitate, ca urmare a condițiilor unei ierni foarte grele, trupele române se stabilesc pe linia fortificată Focșani – Nămolosa – Galați. Aflată pe această poziție, sub coordonarea generalului francez Henri Berthelot, care era șeful Misiunii Militare Franceze în România, armata română este reorganizată, instruită și dotată pentru a face față luptelor ce vor urma anul următor, 1917.

Jertfa de sânge dată de români în timpul acestei prime etape a războiului – Campania din 1916 – este estimată la 50.000 de morți, 80.000 de răniți și 110.000 prizonieri, un uriaș sacrificiu uman ce va triumfa, așa cum spuneam mai sus, prin Marea Unire de la 1 Decembrie 1918.

*

* * *

Acest volum, intitulat *Primul Război Mondial și Marea Unire a Românilor. 100 de ani de la intrarea României în Războiul Reîntregirii Neamului (1916-2016)*, deschide seria lucrărilor dedicate Războiului cel Mare, pentru noi Războiului Reîntregirii Neamului (1916-1918) și Marii Uniri (1 Decembrie 2018), ele fiind rezultatul programului de cercetări desfășurat de către Centrul de Cercetări Istorice „Pr. Dumitru Bălașa” din Râmnicu-Vâlcea al Filialei Județene „Matei Basarab” Vâlcea a Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria”, sub genericul „Pe urmele eroilor și martirilor neamului”, în cadrul căruia activează ca voluntari numeroși istorici, arhiviști, filologi, teologi, ofițeri și generali în rezervă și în retragere etc.

Cele trei volume, câte unul pentru fiecare an important din istoria unirii (1916, 1917 și 1918) și pentru fiecare culoare din Drapelul Național (roșu, galben și albastru), vor cuprinde studiile științifice și articolele cu caracter istoric selectate și prezentate la Simpozionul Național de Istorie „România în Primul Război Mondial”, edițiile 2016, 2017 și 2018, organizat cu scopul de a cinsti memoria eroilor făuritori ai României Mari, prin punerea în valoare a unor aspecte necunoscute sau mai puțin cunoscute în istoriografia română, legate de uriașul efort uman și material făcut de înaintașii noștri, în urmă cu 100 de ani, pentru împlinirea visului de veacuri – unitatea de neam.

Așadar, acest prim volum, din proiectul editorial *Primul Război Mondial și Marea Unire a Românilor*, coordonat de Eugen Petrescu, cuprinde materialele Simpozionului Național de Istorie „România în Primul Război Mondial”, ediția I – „Campania din 1916. Centenar, 1916-2016”, manifestare cultural-istorică desfășurată în zilele de 17-18 iunie 2016 la Mănăstirea Bistrița, comuna Costești, județul Vâlcea.

Eugen Petrescu